

Tidligere i Tidsskriftet

Intet nytt under solen

I 1906-årgangen av Tidsskriftet hadde man en serie kalt «kvaksalveri og arkanauvæsen». Fra redaksjonen ble kollegene anmodet «velvillig om at give meddelelser (i artikelform) over kvaksalveres optræden (...) Ligesaa vil vi være taknæmlige for oplysning om arkana, der forsøges startet eller allerede har større afsætning». Arkana er legemidler med hemmelig sammensetning, slik at kjøperen ikke kunne vite om prisen var rimelig eller om innholdet var virksomt. I Norge ble handel med arkana forbudt i 1928. Redaksjonen fikk overveldende respons på sine anmodninger. Vi bringer her et klipp fra Tidsskriftet nr. 8/1906, om behandling av tannpine med et hemmelig formular som ble omsatt for kr 0,50–1,50 (en legekonsultasjon kostet på samme tid kr 2,00) av en terapeut kalt «Kattebius-manden». Redaksjonen konkluderer syrlig med at «der er lidet nyt under solen!» Dagens redaksjon slutter seg til.

«Kattebius-manden». Abracadabra. Intet nytt under solen.

I «Tidsskriftet» for 1903 (s. 383) meddelte vor for disse spøragsmaal meget interesserede kollega *H. A.*, at der i Helgeland (Nordland) dengang grasserede en kvaksalver, «Kattebius-manden», hvis terapeutiske midler var indskrænket til en papirlap med følgende formel:

K a t t e b i u s
 K a t t e b i u
 K a t t e b i
 K a t t e b
 K a t t e
 K a t t
 K a t
 K a
 K

«Formelen angives særlig brugelig ved tandpine, naar man klippede ud et par bogstaver, høist en linje og lagde ind paa den hule tand. Pris kr. 0,50–1,50.

Som saa mange andre ting viser ogsaa Kattebius-formularen sig ved nærmere undersøgelse at være en gjenganger af gamle dages overtro.

I en artikel af dr. *Wilb. Djurberg* i februarheftet iaar af svensk «Hygiea» om «er: svensk medicinsk folkskriftsförfattare på 1600-talet», nemlig medicinæ et physices lectoren ved Strengnäs gymnasium *Johannes Palmberg*, omtales i tilslutning til en tidligere artikel om samme mand, at han er forfatter til en af de første fra svensk lægehaand skrevne populær-medicinske opsatser i 1600-tallets almanakker.

Dr. *Djurberg* har nu fundet et gammelt manuskript af *Palmberg* med titel: «Een kort medicinsk Sundheetzskötsel

tilsammandragen af *Johannes Palmberg 1670*». Det viser sig at være en notisbog med samling af forskjellige lægeraad etc. planlagt til udgivelse og trykning for det almindelige folk. Imidlertid indeholder manuskriptet ikke blot lægeraad og anatomiske beskrivelser etc., men ogsaa raad for en hel del andre ting, ligefra beskrivelse af, hvordan man skal bære sig ad med «att få smör, när man förnimmar, at smörlyckan förgjord ähr aff trulpakor» og indtil «Kor, som kväljas med kalf» og mod «Möss och råtta et remidium». Forfatterens anvisninger er dels af egen opfindelse, dels er de «utskrifwitt af en äthgammal book» eller «Thetta er uthskrifwitt af en Läkiarebok, som ähr Datera 1603». Herunder findes paa side 105 i manuskriptet den magiske *abracadabra-formelen*, der ser slig ud:

A b r a c a d a b r a
 A b r a c a d a b r
 A b r a c a d a b
 A b r a c a d a
 A b r a c a d
 A b r a c a
 A b r a c
 A b r a
 A b r
 A b
 A

Dr. *Djurberg* opplyser, at formelen ansees for at være af *persisk* oprindelse, og amuletter, hvorpaa dette mystiske ord var skrevet i triangelform som ovenfor, blev for dum baaret paa kroppen som beskyttelsesmiddel mod feber.

Man ser saaledes, at «Kattebius-formelen» kun er modernisering af det ældgamle *abracadabra*.

Der er lidet nyt under solen!